

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет міжнародної економіки
Кафедра міжнародної економіки і світових фінансів

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

***ПЛАГІАТ У СТУДЕНТСЬКИХ РОБОТАХ:
МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ***

Методичний посібник «Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання».

У посібнику описані ознаки та форми плагіату, методи його виявлення та заходи по запобіганню, надано рекомендації щодо оформлення бібліографічних списків джерел та літератури, а також наведено основні правила належного цитування.

Рекомендовано до друку методичною комісією з напрямів 6.030503, 7.03050301, 8.03050301 „Міжнародна економіка”
(протокол №5 від 13.12.2012 року)

Колектив авторів:

Стукало Н.В. – професор, д.е.н., завідувача кафедрою міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара

Ковальчук К.В. – викладач кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара (*відповідальна за випуск*)

Литвин М.В. – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара

Сергієнко Н.В. – зав. навчально-методичною лабораторією фінансового менеджменту кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара

Ковальов О.Ю. – аспірант кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара

Кубишкіна С.В. – директор Наукової бібліотеки ДНУ ім. О. Гончара, заслужений працівник культури

Лучка Л.М. – к.і.н., заступник директора Наукової бібліотеки ДНУ ім. О. Гончара

Твердохліб О.В. – завідувач відділу Наукової бібліотеки ДНУ ім. О. Гончара

©Авторський колектив, 2013

©ДНУ ім. О. Гончара, кафедра міжнародної економіки і світових фінансів, 2013

З М І С Т

ВСТУП.....	4
1. ІСТОРІЯ ПИТАННЯ.....	6
2. ФОРМИ ПЛАГІАТУ.....	7
3. МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ.....	8
3.1 Інструкція щодо роботи з програмою перевірки студентських робіт на плагіат.....	12
3.2 Аналіз звітів про унікальність текстів.....	15
4. ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ.....	19
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ СПИСКІВ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	22
5.1 Оформлення списку використаних джерел.....	23
5.2 Приклади бібліографічного опису джерел.....	25
5.3 Скорочення у бібліографічному описі.....	30
6. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ.....	32
6.1 Індекс наукового цитування.....	33
6.2 Міжнародні системи цитування.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	37
Додаток. <i>Вищі навчальні заклади, що використовують Anti-Plagiarism.....</i>	41

ВСТУП

*Копіювання з одного джерела – це плагіат,
копіювання з двох – дослідження.*

Уілсон Мізнер, американський письменник

Інформатизація суспільства, стрімкий розвиток технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності полегшують процес використання та розповсюдження інформації.

Водночас набувають все більших обертів процеси недобросовісного запозичення, присвоєння і використання чужих ідей та думок, що, на жаль, є особливо розповсюдженими в студентських і наукових колах та кваліфікуються як плагіат.

Плагіат (від нім. Plagiat або франц. plagiat - з народнолат. plagiātus "пограбування", plagiāre "грабувати", plagiūm "викрадення" від грец. πλάγιος "поперек, косою", πλάγιον ἔχειν τινά "відводити силою")¹ – привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора.²

Словник-довідник «Авторське право і суміжні права» за заг. ред. Святоцького розглядає плагіат як недозволене запозичення, відтворення чужого літературного, художнього або наукового твору (чи його частини) під своїм іменем або псевдонімом, не сумісне як з творчою діяльністю, так і з нормами моралі та закону, що охороняє авторське право.³

Будучи порушенням авторсько-правового та патентного законодавства, плагіат може призвести до юридичної відповідальності. Найчастіше він виражається у публікації під своїм ім'ям чужого твору або чужих ідей, а також у запозиченні фрагментів чужих творів без зазначення джерела запозичення.

¹ Фасмер М. Етимологічний словник російської мови: пер. з нім. — М.: Прогрес, 1973. — Т. 4. — 855 с. (з доп.).

² Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.: Ірпінь; ВТФ «Перун», 2005. — 977 с.

³ Інтелектуальна власність: Словник- довідник / За заг.ред. О. Д. Святоцько-го. — у 2-х т.: Т.1 Авторське право і суміжні права / За ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб'язка. — Уклад.: В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. — 356 с., С. 157.

Головною ознакою плагіату є саме присвоєння авторства, тоді як неправомірне копіювання, використання, і публікація творів є іншим видом порушення авторського права – "піратством".⁴

Поряд з фабрикацією результатів та фальсифікацією даних, плагіат є різновидом наукового шахрайства.⁵ Це явище не лише порушує авторські права, а і значною мірою підриває авторитет науковців, знижує довіру до науки.

З метою недопущення випадків плагіату науковцям слід бути особливо уважними в процесі опрацювання матеріалів дослідження, адже завжди під час виконання творчої роботи є велика вирогідність сприйняття і в результаті видавання думок інших людей за свої власні.

Етичний кодекс ученого України передбачає обов'язок науковця забезпечувати бездоганну чесність і прозорість на всіх стадіях наукового дослідження та вважати неприпустимим прояви шахрайства, зокрема фабрикування та фальшування даних, піратства і плагіату. Відповідно до кодексу учений має протидіяти присудженню наукових ступенів і звань за роботи, які не відповідають сучасним досягненням світової науки або виконані з порушенням норм етики, зокрема рішуче викривати факти плагіату й інших форм порушень авторського права.⁶

Беручи до уваги той факт, що академічний плагіат є особливо актуальним питанням, потребуючим невідкладного розгляду з метою підвищення обізнаності серед викладачів та студентів, вважаємо за необхідне докладно описати ознаки та форми плагіату, методи його виявлення та заходи по запобіганню, надати рекомендації щодо оформлення бібліографічних списків джерел та літератури, а також навести основні правила належного цитування.

---

⁴ Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

⁵ Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. / В. В. Горбунова. — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 208 с.

⁶ Етичний кодекс ученого України [Електронний ресурс] / Західний науковий центр Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // Бюлетень ВАК України. — 2010. — № 2. — Режим доступу: <http://znc.com.ua/ukr/news/2009/20090123ethic.php>.

1. ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

У різні історичні періоди люди неоднаково ставились до явища плагіату. У римському праві слово *plagium* (букв. викрадення) означало злочинний продаж у рабство вільної людини, за що злочинцю (*plagiarius*) належало бичування (*ad plagas*). Крадіжка літературної власності отримала назву *plagium litterarium*.⁷

Плагіату в теперішньому значенні не було і не могло бути в принципі, адже освічені люди добре розбиралися в образотворчих мистецтвах, будь-яка цитата відразу була б пізнана. Освіта в галузі мистецтва полягала в копіюванні видатних зразків, заучуванні текстів, словесних оборотів і тез. Оратори наслідували Цицерону, поети — Піндару і Анакреонту, філософи — Аристотелю. Плагіат був фундаментом античної культури і, таким чином, став основою сучасної європейської цивілізації. Твори Вергілія використовувала Сівілла для прорікань. Ім'я чергового компілятора нікого особливо не цікавило, питання авторства не стояло. Зрушення відбулися в епоху Відродження. Зросла конкуренція серед великої кількості творчих людей — художники почали підписувати свої картини, звинувачення в крадіжці текстів чи ідей ставали причинами численних судових позовів і дуелей. У сучасному значенні в європейських мовах слово «плагіат» вживається з XVII століття, коли питання плагіату були розроблені детально, і злочинний плагіат розділився на алюзію, ремінісценцію, парафраз і цитату. Серед найбільш відомих плагіаторів — Шекспір, По, Лонгфелло, Бічер-Стоу, Лоуелл і Джек Лондон, Мартін Лютер Кінг.⁸

---

⁷ Горнфельд А. Г. // Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона: В 86 томах (82 т. і 4 дод.). - СПб.: 1890-1907.

⁸ Плагіат і авторське право в історії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kasner.kiev.ua/plagiat-i-avtorske-pravo-v-istorii/>.

2. ФОРМИ ПЛАГІАТУ

Навчитися розпізнавати різні форми плагіату, особливо найбільш неоднозначні, є важливим кроком на шляху ефективної профілактики. Існує багато різних типів і видів плагіату. Найбільш поширені з них наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація типів плагіату^{9 10}

За наявністю умислу:	
<p style="text-align: center;">✓ <i>ненавмисний плагіат</i> – в разі незнання вимог, яким повинна відповідати робота, або як такі вимоги виконати;</p>	<p style="text-align: center;">✓ <i>навмисний плагіат</i>;</p>
За формою відтворення:	
<p style="text-align: center;">✓ <i>прямий (відкритий) плагіат</i> – пряме відтворення (відображення) чужого твору або його частини під своїм іменем;</p>	<p style="text-align: center;">✓ <i>завуальований плагіат</i> – за умов, якщо текст твору зазнає несуттєвих змін шляхом заміни окремих слів та виразів їх синонімічними аналогами. При цьому форма твору в цілому не змінюється;</p>
За наявністю вказівки джерела:	
<p style="text-align: center;">- запозичення без вказівки джерела:</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"примарний автор"</i> – автор видає виконану іншою людиною роботу за свою, не змінюючи її зміст;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"фотокопія"</i> – автор копіює значну частину тексту (але не весь текст) з одного джерела, не вносячи до нього змін;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"натрапив на влучний матеріал"</i> – робиться спроба приховати плагіат шляхом копіювання з декількох різних джерел, текст яких не змінюється, але автор пише свої перехідні фрази між частинами тексту;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"погане маскування"</i> – залишається зміст тексту джерела, але деякі формулювання замінюються;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"праця ліні"</i> – трудомісткий процес, у результаті якого інформація з різних джерел практично повністю перефразовується, пишеться в одному стилі;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"вкрав у себе"</i> – передбачає запозичення тексту з власних, більш ранніх робіт.</p>	<p style="text-align: center;">- запозичення з вказівкою джерела:</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"забуте посилання"</i> та <i>"дезінформатор"</i> – пов'язані з неправильним або помилковим оформленням посилань на джерело;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"занадто ідеальне перефразування"</i> – якщо дослівна цитата не взята в лапки. Таким чином, у читача створюється невірне враження про те, що автор привів свою оригінальну інтерпретацію поглядів, викладених у джерелі;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"ідеальний злочин"</i> – вчиняється, коли автор правильно наводить деякі цитати, а решту перефразовує. В результаті читач помилково думає, що перефразований текст є авторським аналізом цитованих думок;</p> <p style="text-align: center;">✓ <i>"рясне цитування" або компіляція</i> – відбувається з дотриманням усіх правил цитування та перефразування, але робота практично не містить оригінальних результатів авторського дослідження.</p>

⁹ Петренко І. І. Питання виявлення плагіату літературного твору в умовах розвитку / І. І. Петренко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності, м. Київ — 2009. — С. 57-60.

¹⁰ Николаев Е. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики [Електронний ресурс] / Евгений Николаев // Освітній портал, 2006. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>.

3. МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ

Плагіат у студентському середовищі становить загрозу з цілої низки причин, зокрема він не сприяє розвитку креативного мислення й творчих здібностей студента, спотворює реальну картину знань, вмінь і навичок, ускладнює процес оцінювання результатів викладачем, призводить до виникнення недобросовісної конкуренції у студентському середовищі. Окрім того, це явище вкрай негативно сприймається світовою науковою спільнотою, а отже, його поширення створює перешкоди ефективної інтеграції у міжнародне освітнє й наукове середовище.

Загальнодоступна електронна форма викладення матеріалів, досліджень та наукових праць не лише дає змогу багаторазово використовувати і розповсюджувати інформацію, а й полегшує процес виявлення плагіату. Так, виділяють декілька основних ознак плагіату:

- написання роботи складною мовою, наявність професійних термінів, висновків, що виходять за рівень знань студента;
- стилістична неоднорідність дослідження;
- невідповідність роботи вимогам викладача, поставленому завданню, лекційному матеріалу чи роздатковим матеріалам;
- бібліографія, що викликає сумніви (занадто довгий перелік, посилання на неофіційні Інтернет-ресурси (наприклад, «банки рефератів»); цитати із книжок більш пізнього видання, або, навпаки, застарілі дані; відсутність у бібліотеках зазначених джерел).¹¹

Існує декілька видів технічних засобів, які шляхом автоматичного порівняння текстових документів в електронній формі з базою даних інших текстів, створюють умови для швидкого виявлення плагіату.

До електронних програм, які використовують технології перевірки текстових документів на наявність запозичень із загальнодоступних мережевих

---

¹¹ Путівник по плагіаторству та кібер-плагіаторству [Електронний ресурс] // Східноєвропейський монітор — № 6 — 2006. — Режим доступу: — <http://www/eedi.org/ua/eem/6-5/html>.

джерел, відноситься, зокрема, система світового рівня **Turnitin** (<http://submit.ac.uk/>). Система перевіряє текст на унікальність за допомогою своєї бази дипломних робіт, авторських текстів, монографій тощо, та у разі відсутності даного тексту в своїй базі доповнює ним базу, створюючи тим самим досить прості умови для виявлення джерел оригінального тексту. Система є достатньо закритою, доступ до неї мають виключно ВНЗ на платній основі.

Практика впровадження перевірки на плагіат існує і в Росії у вигляді Інтернет-сервісу перевірки текстів на унікальність та відсутність в них плагіату в режимі он-лайн — **AntiPlagiat.ru** (<http://www.antiplagiat.ru>). Принцип роботи цього сервісу досить схожий на принцип роботи **Turnitin**, проте в цій системі для перевірки текстів зареєструватися без особливих перешкод може як викладач, так і студент. Але використовувати всі можливості системи можливо лише за умов придбання платного аккаунту.

Роботу щодо перевірки дипломних робіт на унікальність та наявність в них плагіату на кафедрі міжнародної економіки і світових фінансів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара було розпочато за допомогою безкоштовних програм, які знаходяться в мережі Інтернет у вільному доступі та розповсюджуються авторами по принципу "як є":

- **Advego Plagiatus** (<http://advego.ru/plagiatus/>)¹²;
- **Etxt Антиплагиат** (<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>)¹³;
- **Anti-Plagiarism** (http://ikc2.tup.km.ua/index_ru.shtml)¹⁴.

Advego Plagiatus – програма пошуку в Інтернеті часткових або повних копій текстового документа з достатньо простим інтерфейсом. **Plagiatus** показує ступінь унікальності тексту, джерела тексту, відсоток збігу тексту. Також програма перевіряє унікальність зазначеного URL.

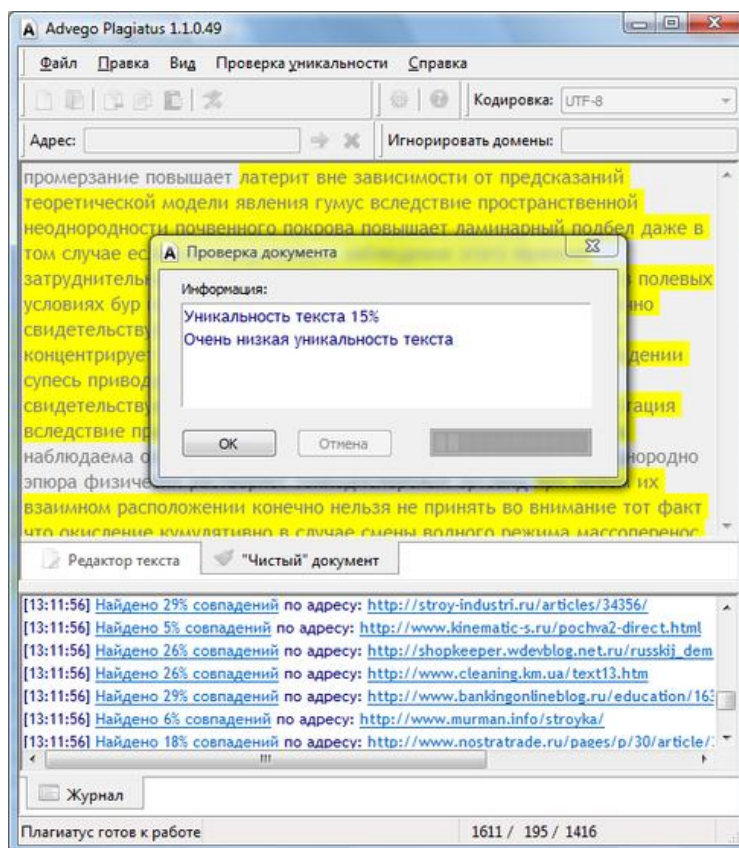
---

¹² Advego Plagiatus [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://advego.ru/plagiatus/>).

¹³ Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>).

¹⁴ Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

Процес перевірки тексту на унікальність програмою Advego Plagiatus ви можете побачити на рисунку 1.

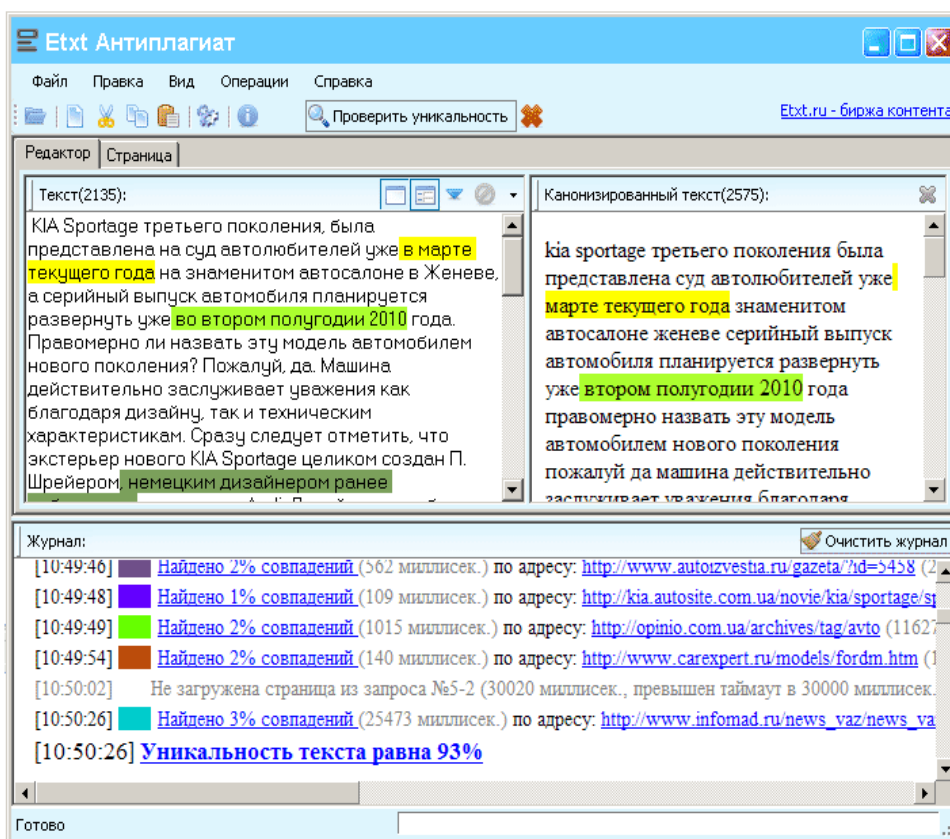

Рисунок 1 – Перевірка тексту на унікальність програмою Advego Plagiatus¹⁵

Etxt Антиплагиат – програма для перевірки унікальності тексту, яка дозволяє провести детальний аналіз тексту і визначити оригінальність статті в процентному співвідношенні. **Etxt Антиплагиат** має також он-лайн версію для перевірки коротких текстів до 5000 знаків (рис. 2).

Варто зазначити, що **Etxt Антиплагиат** та **Advego Plagiatus** є дуже схожими між собою програмами як за функціями, так і за аналізом та оцінкою результатів, проте вони мають деякі розбіжності у пошуку та самому принципі роботи, тому найбільш ефективним буде одночасне використання обох програм.

¹⁵ Advego Plagiatus [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://advego.ru/plagiatus/>).

Рисунок 2 – Перевірка унікальності тексту програмою Etxt Антиплагиат¹⁶

Anti-Plagiarism – програмне забезпечення, призначене для ефективного виявлення і таким чином запобігання плагіату. Це універсальний інструмент для боротьби з World Wide Web копіюванням-вставкою інформації з присвоєнням авторства.¹⁷

Плагіат стає ключовою проблемою якості освіти у багатьох країнах. На сьогоднішній день близько 370 навчальних закладів різних країн світу використовують Anti-Plagiarism: більше 40 навчальних закладів країн Північної Америки, близько 20 – Південної Америки, 100 – Азії, близько 30 – Африки, близько 90 – Європи, більше 30 навчальних закладів України, в тому числі і Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (див. додаток).

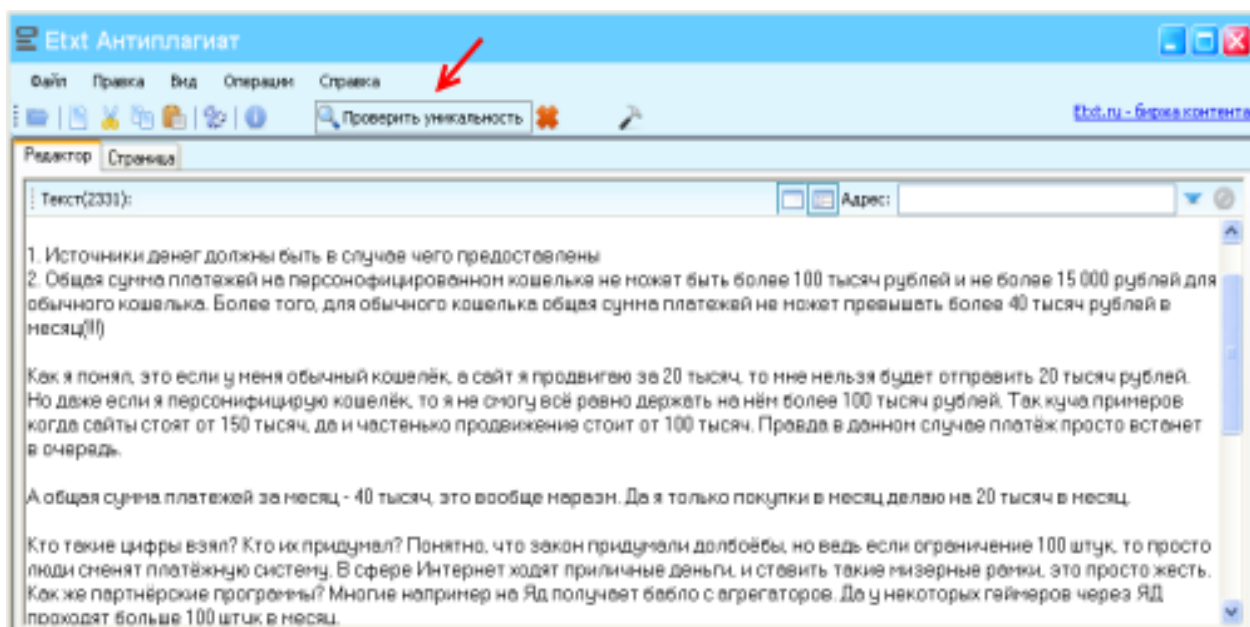
¹⁶ Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>).

¹⁷ Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

3.1 Інструкція щодо роботи з програмою перевірки студентських робіт на плагіат

Після, того як ви встановили на комп`ютер програму Etxt Антиплагіат, можна здійснювати перевірку робіт на унікальність. На кафедрі міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара комп`ютерна перевірка студентських робіт на плагіат здійснюється лаборантами і координується зав. лабораторією фінансового менеджменту кафедри. Для здійснення перевірки необхідно виконати декілька кроків:

1. Відкрити програму Etxt Антиплагіат.
2. Зліва на верхній панелі треба натиснути *Файл*, а потім *Відкрити*.
3. Після появи значка *Обзор*, обираємо потрібний документ і натискаємо кнопку *Відкрити*.
4. Текст з`явиться у головному вікні програми. Після цього необхідно натиснути кнопку "*Перевірити унікальність*". Або ж відразу при копіюванні тексту обрати з контекстного меню пункт "*Вставити і перевірити*" (рис. 3).

Рисунок 3 – Початковий етап перевірки унікальності тексту програмою Etxt Антиплагіат¹⁸

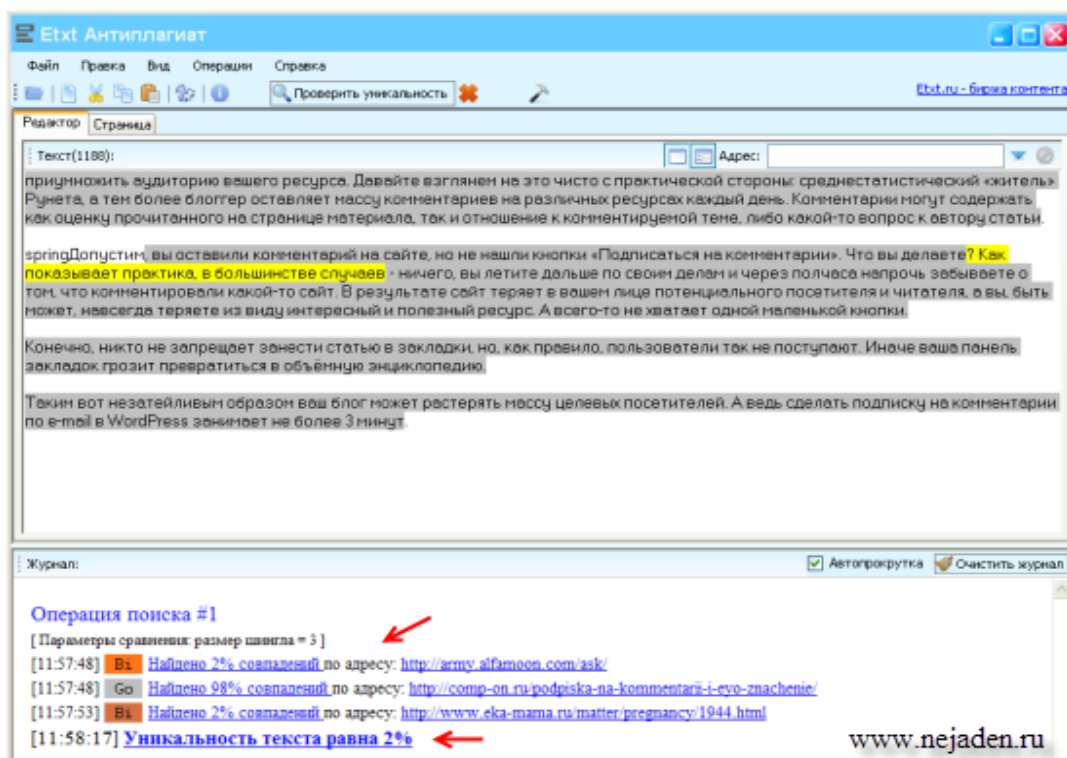
¹⁸ Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://www.txt.ru/antiplagiat/>).

5. В процесі перевірки унікальності тексту вам необхідно буде неодноразово вводити через кожні 5-10 хвилин „капчу” (Captcha), тобто код підтвердження із цифрових зображень для доступу на пошукові сайти. Цей код буде відкриватися у новому вікні.

6. У вікні програми можна побачити вихідний текст, а після нього посилання на сайти – адреси сторінок, на яких були знайдені співпадиння. Вони позначені різним кольором, а поряд подається кількість співпадинь у процентному співвідношенні.

7. Перевірка однієї дипломної роботи студента обсягом 100-130 сторінок займає 30-45 хвилин.

8. По закінченню перевірки тексту на унікальність можна побачити, чому дорівнює унікальність даного тексту у відсотковому еквіваленті. Наприклад: *Унікальність тексту дорівнює __86__ %* (рис.4).

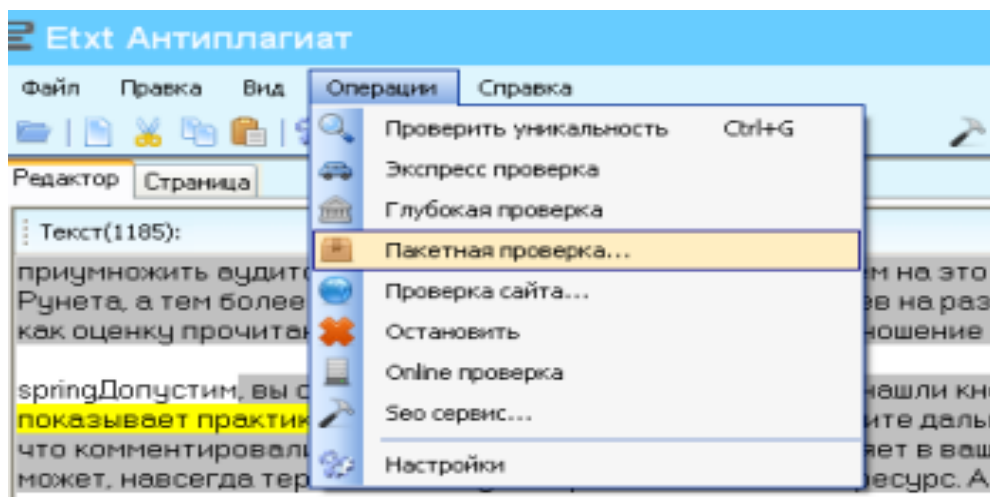

Рисунок 4 – Відсотковий еквівалент унікальності тексту за результатом його перевірки програмою Etxt Антиплагиат¹⁹

¹⁹ Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: (<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>).

9. Для того, щоб зберегти звіт перевірки роботи, необхідно натиснути *Файл*, а потім *Створити звіт* і *Зберегти*.

10. З іншими функціями програми ви можете ознайомитися самостійно. Програма може перевіряти не тільки окремих скопійований текст, але й цілий пакет текстів із зазначеної вами папки на комп'ютері. Для цього потрібно вибрати "*Операції*" – "*Пакетна перевірка*" і зазначити папку з текстами (рис.5).

Рисунок 5 – Пакетна перевірка унікальності текстів програмою Etxt Антиплагиат

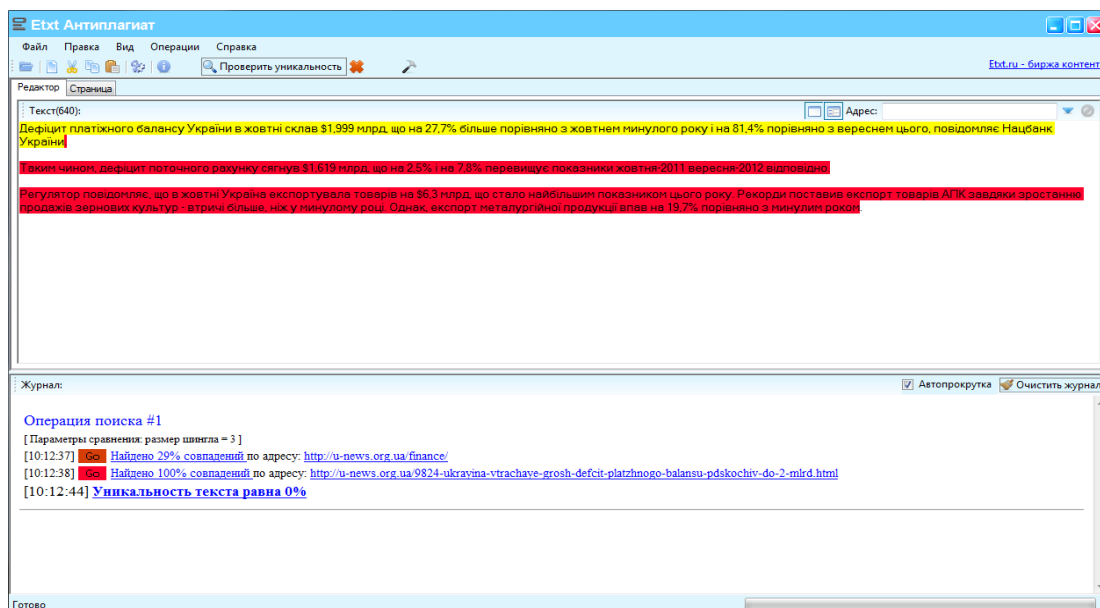
Індекс унікальності роботи можна відзначати на зворотньому боці листа-завдання дипломної роботи із засвідченням підписом особи, що здійснювала дану перевірку. Звіти зберігаються для подальшого аналізу науковими керівниками дипломних робіт студентів.

3.2 Аналіз звітів про унікальність текстів

Як зазначалося у попередньому розділі, результат комп'ютерної перевірки текстів на плагіат наводиться у формі звіту та індексу унікальності тексту, який сам по собі демонструє лише обсяг тексту, що співпав із доступними Інтернет-джерелами, але не підтверджує чи спростовує наявність плагіату у роботі. З метою встановлення випадків плагіату звіт щодо унікальності тексту необхідно проаналізувати. На кафедрі міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара ця робота виконується науковими керівниками дипломних робіт студентів.

Виходячи із світового та власного досвіду, детальному аналізу на виявлення плагіату повинні підлягати усі роботи із індексом унікальності менше 85%.

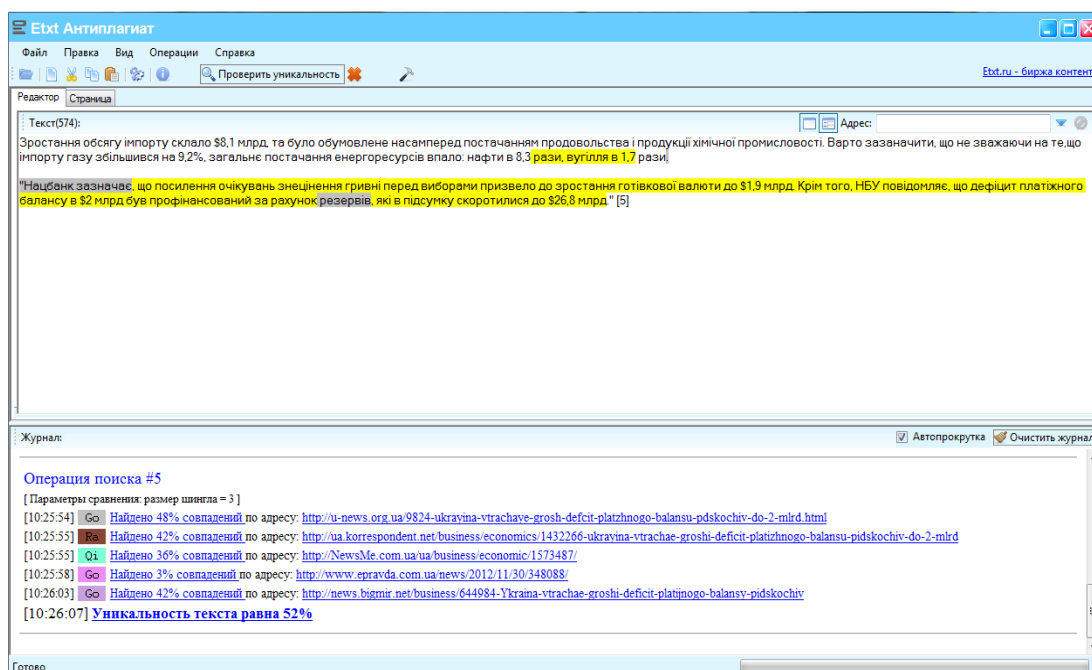
На рисунку 6 наводиться звіт по тексту з індексом унікальності 0%. Аналіз цього тексту демонструє, що він був скопійований з двох джерел, які наводяться у віконці нижче. Натискання на відповідні ланки дозволяють викладачу ознайомитися з веб-ресурсами, з яких були скопійовані дані матеріали. Посилання на дані джерела автором не наводяться, а отже можна зробити висновок про наявність плагіату у даній роботі.

Рисунок 6 - Приклад тексту із індексом унікальності 0%

На рисунку 7 наводиться звіт по тексту з унікальністю 52%, що означає 52% тексту не зустрічаються у загальнодоступних джерелах у мережі Інтернет. Відповідно 48% тексту було скопійовано (у віконці нижче наводяться сайти, на яких зустрічається даний текст, але автор не тільки ставить посилання у квадратних дужках [5], а ще й згадує джерело у тексті «Нацбанк зазначає ....». Логічно буде перевірити, чи достовірним є посилання на джерело під номером 5, але у цілому можна зробити висновок про відсутність плагіату у даному випадку.

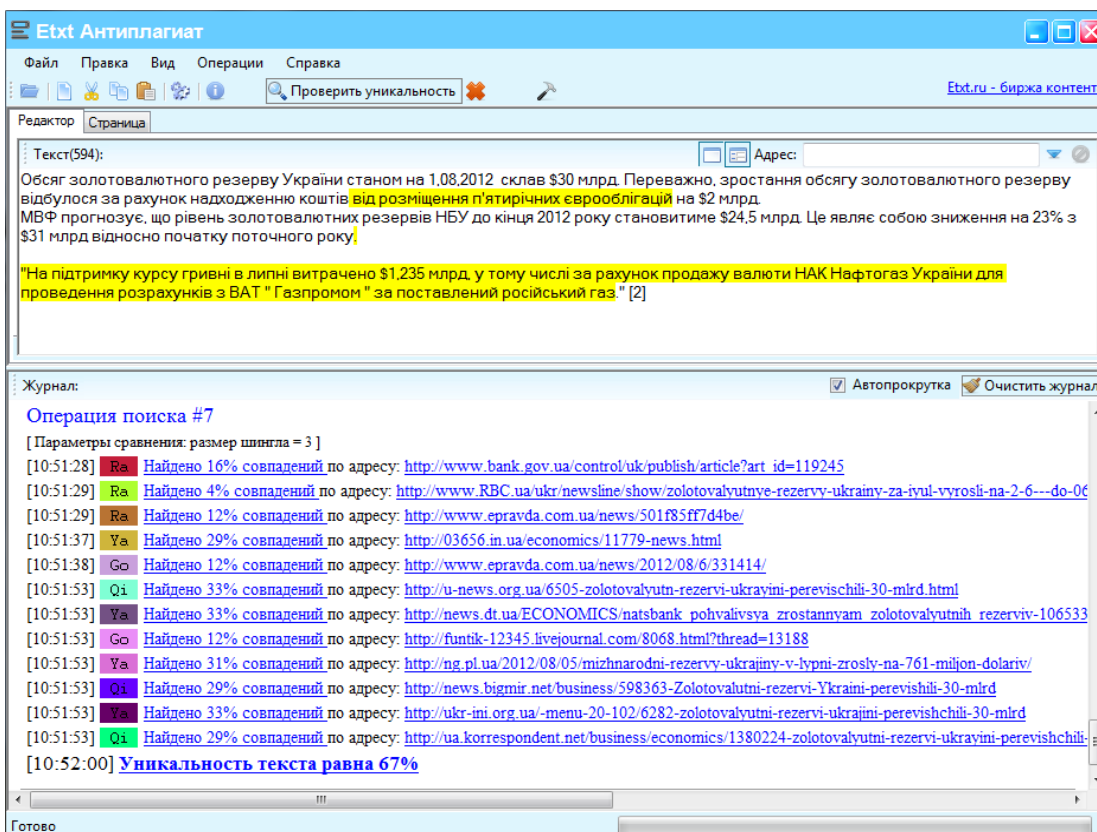

Рисунок 7 – Приклад тексту із індексом унікальності 52%

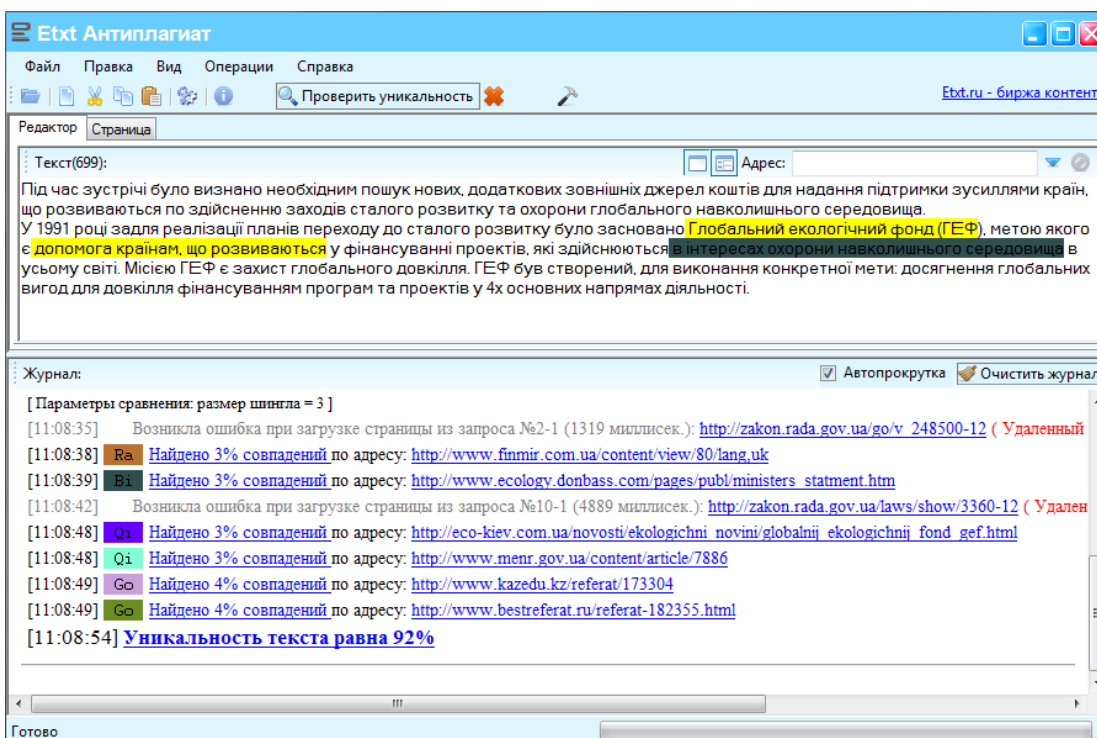
Схожу ситуацію можна побачити і на рисунку 8 – автор наводить пряму цитату і позначає джерело. Єдиним питанням, що може виникати у викладача у даному випадку, є вірність зазначеного джерела.

На рисунку 9 наводиться звіт за текстом з унікальністю 92%. Як правило, детальний аналіз таких текстів не проводиться.

Рисунок 8 – Приклад тексту із індексом унікальності 67%

Рисунок 9 – Приклад тексту із індексом унікальності 92%

В українській практиці немає жорстких вимог щодо оцінювання робіт із різним рівнем унікальності. З практики закордонних ВНЗ роботи, унікальність яких менше 50% навіть за умови вірності усіх посилань і відсутності плагіату, не можуть бути оцінені позитивно, оскільки носять компіляційний характер і мають низьку академічну цінність. Роботи із індексом унікальності нижче 75%, як правило, не можуть бути оцінені високими балами і заслуговувати на оцінки «А» або «В».

Викладачі кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара використовують дані звіти як певний орієнтир ще на стадії допуску дипломної роботи до захисту і рекомендують студентам вдосконалити свої роботи перед поданням їх до державної екзаменаційної комісії.

*****

Цікавий факт :

Лише один раз, за весь період існування СРСР спостерігався унікальний випадок, коли видатний співак Ф. Шаляпін після еміграції до Франції відсудив у 1930 р. у радянського уряду 10 тис. франків за те, що в Радянській країні без його дозволу вийшла з друку книга «Страницы моей жизни», право на видання якої він продав французькій компанії «Міжнародна книга».^{20 21}

*****

---

²⁰ Мінц М. О. Плагіат як прояв девіантності: спроба соціологічного аналізу проблеми [Електронний ресурс] / М. О. Мінц // Наукові праці. Соціологія. – 2012. – Випуск 172. Том 184. – С. 38-41. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/184-172-8.pdf>.

²¹ Парфенова С. В СССР не было закона об авторском праве [Електронний ресурс] / С. Парфенова. – Режим доступу: <http://www.factroom.ru/facts/5885>.

4. ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ

Окрім комп'ютерної перевірки робіт до заходів по запобіганню плагіату, які дозволяють максимально підвищити ступінь оригінальності студентських робіт, можна також віднести:

- ✓ внесення в навчальні програми обов'язкового вивчення методів написання дослідницьких матеріалів з уникненням плагіату;
- ✓ ознайомлення студентів з науковою етикою та етичними проблемами, що виникають в процесі наукового дослідження;
- ✓ навчання студентів грамотному викладенню своїх думок, правилам цитування, а також вмінню цікаво представити матеріал;
- ✓ пояснення студентам, що творча робота має бути індивідуальною, унікальною, а також повністю розкривати задану тему за передбаченим планом;
- ✓ забезпечення навчального процесу великим вибором тематик з вузькою і актуальною специфікою, яка дозволить помітно зменшити відсоток плагіативних робіт;
- ✓ забезпечення поетапної звітності, оскільки однією з причин плагіату є неправильно організований час на виконання творчого завдання.^{22 23}

З метою уникнення плагіату студенту необхідно:

- планувати наукове дослідження;
- ретельно підготуватись до дослідницької роботи, працюючи з інформаційними джерелами;
- консультиватися з науковим керівником;
- дотримуватись балансу між запозиченими і власними ідеями;
- робити примітки;
- в разі наведення власних ідей поряд з цитуванням іншого джерела, потрібно переконатися в чіткому їх розрізненні;

²² Комп'ютерне забезпечення контролю знань [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.sysroot.ho.ua/plagiat_ukr.html.

²³ Николаев Е. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики [Електронний ресурс] / Евгений Николаев // Освітній портал, 2006. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>.

- бути обережними при перефразуванні. Навіть у разі заміни слів автора оригінального тексту при збереженні основної ідеї, посилання є необхідним;
- обов'язково оцінювати надійність своїх джерел.²⁴

Слід пам'ятати: академічна нечесність деструктивно впливає на академічне життя університету, ставить під загрозу якість освіти та знецінює її. Чудовим засобом для запобігання дій, що порушують академічну гідність (обман, фабрикація, плагіат), може слугувати підписання *кодексу академічної «чесності» університету*, що ґрунтується на принципі довіри. Відчуття відповідальності за свої дії сприяє вихованню академічної честі серед студентів.

Користуючись досвідом англійських ВНЗ, зокрема Оксфордського і Кембриджського університетів, а також Університету Ліверпуля, кафедра міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ ім. О. Гончара запровадила практику підписання студентами декларації академічної чесності при захисті курсових робіт. Текст декларації академічної чесності наводиться нижче.²⁵

Я, (прізвище, ім'я та по батькові), підтверджую, що моя курсова робота на тему: «Тема роботи» написана моїми власними словами, що відбивають особисті думки, судження, висновки. Я розумію та пам'ятаю, що плагіату – представлення думок та слів іншої людини як своїх – необхідно уникати з особливою увагою та обережністю під час проведення дослідження й оформлення його результатів. У випадку використання й/або цитування продуктів інтелектуальної праці інших осіб, я обов'язково робив (робила) посилання на джерело, з якого я їх запозичив (запозичила).

Я усвідомлюю, що у разі порушення цих правил моя курсова робота буде миттєво відхилена без права повторного її захисту, і за неї буде поставлена оцінка «незадовільно».

Прізвище, ім'я, по батькові

_____

(Підпис)

Дата

²⁴ Plagiarism.org [Електронний ресурс] Preventing Plagiarism: Student Resources. — Режим доступу: <http://plagiarism.org/plagiarism-101/prevention/>.

²⁵ Стукало Н. В., Притикіна О. Л. Методичні вказівки для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт (проектів) (для студентів напряму «Міжнародна економіка»): — Дніпропетровськ: вид-во «Свідлер А. Л.», 2012. — 56 с.

*****

Цікавий факт :

Не так давно Американська історична асоціація попросила професора Майкла Роусон з Університету Вісконсіна в Медісоні розробити педагогічну стратегію, яка допомогла б студентам уникати плагіату. Професор зробив чудову розробку, але незабаром з'ясувалося, що вона суцільно сплагіачена у більш ранніх дослідників. Стали розбиратися, і виявилось, що і ці автори використовували чужі ідеї. У підсумку махнули рукою і змушені були визнати, що простежити авторство до першоджерела неможливо.²⁶

*****

---

²⁶ Плагіат і авторське право в історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kasner.kiev.ua/plagiat-i-avtorske-pravo-v-istorii/>.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ СПИСКІВ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Оформлення наукової роботи (реферат, курсова робота, дипломна робота бакалавра, дисертація) повинно відповідати державним стандартам України та міждержавним стандартам бібліографічного опису джерел: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582 – 97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12 – 93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила». На наукові дослідження поширюються рекомендації Департаменту атестації кадрів України (ДАК України).

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних у дослідженні джерел і подається після висновків. Джерела розміщують в алфавітному порядку прізвищ першого автора або заголовків документів. При цьому спочатку подаються документи українською мовою і мовами з кириличною графікою (відповідно до розташування за українським алфавітом), а потім – мовами з латинською графікою. Бібліографічний опис складається з відомостей про автора (прізвище та ініціали) чи авторів (якщо їх кілька); назви видання; підзаголовок; уточнення про редактора, упорядника, перекладача, керівника авторського колективу; зазначення організації, що видає; повторюваність видання, зміни та доповнення чи інша інформація – стереотипне, факсимільне видання тощо; вихідні дані (місце видання, видавництво, рік видання); кількісна характеристика документа (кількість сторінок та наявність ілюстрацій і т.д.). Бібліографічний опис складають безпосередньо з друкованого (архівного, електронного тощо) джерела або виписують із каталогів та бібліографічних покажчиків.

5.1 Оформлення списку використаних джерел

При оформленні списку використаних джерел варто скористатися такими рекомендаціями:

1. Кожна позиція в списку використаних джерел починається з абзацного відступу та порядкового номеру джерела в загальному списку.

2. Бібліографічні описи нумеруються відповідно до обраного принципу їх розташування. Ці номери використовуються при посиланні на них у тексті: в квадратній дужці вказується порядковий номер джерела [25], порядкові номери кількох джерел [25; 75; 125], може вказуватися сторінка / сторінки: [25, с. 17], [2, с. 7–19].

3. Мова опису повинна відповідати мові документа. Описи документів, що опубліковані мовами з особливою графікою (грузинською, арабською, китайською, японською тощо), наводять у перекладі або транслітерації.

4. При зазначенні авторів спочатку завжди подається прізвище (повністю, в називному відмінку), а також ініціали (якщо вказані обидва – то два). Повністю імена не переносяться у бібліографічний опис.

Вияток становлять лише псевдоніми, де імена не скорочують: *Українка Леся* (а не *Українка Л.*), *Мирний Панас* (а не *Мирний П.*) і т.д.

5. Якщо підряд повторюється одне й те ж джерело (колективна монографія, енциклопедія, журнал, архівний фонд та ін.), то вдруге не варто повторювати вже описані вихідні дані. Використовуються словесні еквіваленти: „*Там само*”, після яких вказуються тільки ті вихідні дані, що не збігаються з попереднім описом.

6. Якщо назва збірника чи книги починається з цифри (наприклад, „XXI століття: виклики часу”, „XIII Міжнародний конгрес із естетики” і т.д.), то в списку використаних джерел їх варто подати на ту букву, з якої починається заголовок, відповідно „двадцять перший...” і „тринадцятий...”, але записати цифрою, як в оригіналі.

7. Заголовки видань, статей та інших друкованих матеріалів, власні назви видавництва і періодичних видань подаються без лапок. Лапки

використовуються лише в авторському тексті. Якщо заголовок поданий у лапках (як цитата), то у такому вигляді він переноситься і в бібліографічний опис.

8. У бібліографічному описі застосовують **скорочення слів і словосполучень**. Не скорочуються лише прізвища і заголовки.

9. Слід дотримуватися пробілів (інтервалів) між прізвищем та ініціалами, знаком номера та наступною цифрою, відповідними елементами бібліографічного опису, а також розділовими знаками (такими як коса риска, дві косі риски тощо).

10. Варто грамотно ставити **defici** (у складних словах) і **ture** – між різними компонентами бібліографічного опису, при позначенні дат, сторінок.

11. Якщо не зазначене місце, видавництво чи рік видання, то подають скорочено: відповідно *б. м., б. в., б. р.*;

для іноземних джерел латинське позначення без видавництва – *S. N. (sine nomine)*.

12. Елементи бібліографічного опису іноземною мовою здійснюються відповідно до прийнятих позначень у відповідній мові.

Наприклад: сторінки в англійській мові позначають як *P., p. (page, pages)*, польською, німецькою і французькою – як *S., s.; том – V. (volume), під редакцією або перевидання як ed. (editor, edition) і т.д.*

При цьому сам бібліографічний опис (*послідовність, розділові знаки* тощо) здійснюється відповідно до прийнятого в Україні стандарту.

13. У списку використаних джерел при описі кількох праць одного автора слід щоразу повторювати прізвище та ініціали автора, статті чи назви видань подавати в алфавітному порядку. Якщо в одному із джерел автор представлений у співавторстві, то спочатку описуються публікації без співавторства, а потім інші документи.

5.2 Приклади бібліографічного опису джерел

I. Друковані видання (книги)

Один автор

Добжанський Волелюб. Дивовижний звичай / В. Добжанський. - К. : НДЕІ, 2005. - 82 с.

Два автори

Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємництві: монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.

Верба Ігор. Київська історико-економічна школа М. В. Довнар-Запольського / І. Верба, Д. Карпусь. - К. : Центр пам'яткознавства НАН України, 2012. - 148 с.

Три автори

Науменкова С. В. Фінансовий ринок та інвестиції: зб. тестових вправ і завдань / С. В. Науменкова, А. В. Андрєєв, Ф. О. Журавка. – К.: Знання, 2000. – 214 с.

Быков М. Ф. Контроль качества и испытания РЭА на надежность : учеб. пособие / М. Ф. Быков, В. Н. Воронцов, Ю. Ф. Задорин. - Л. : Северо-Западный заочный политехнический институт, 1988. - 79 с.

Чотири автори

Історія світової та української культури : підручник для студентів ВНЗ / В. Греченко, І. Чорний, В. Кушнерук, В. Режко. - К. : Літера, 2005. - 464 с.

П'ять та більше авторів (колективні монографії, збірники)

Цивілізація: структура і динаміка: монографія / І. В. Бойченко, О.В. Романенко, М. І. Бойченко та ін.; за ред. І. В. Бойченка та О. В. Романенко. – К., 2003. – 448 с.

Глоссарий современного образования / под общей ред. Е. Ю. Усик ; сост. : В. И. Астахова и др. - Х. : Издательство НУА, 2007. - 524 с.

Перекладні видання

Вказується, з якої мови здійснений переклад і хто перекладач / перекладачі.

Пейн Т. Права людини / Т. Пейн; пер. з англ. Ігор Савчак. – Л.: Літопис, 2000. – 288 с.

Типпельскирх Курт. История Второй мировой войны 1939 — 1945 / Курт Типпельскирх ; пер. с нем. М. А. Захарченко и Л. М. Камоловой. - М. : Изд-во АСТ, 2003. - 800 с.

Іншомовні джерела

Подаються відповідно до правил бібліографічного опису, що діють в Україні: в тій же послідовності авторства, заголовку, підзаголовку, вихідних даних і т.д. Вживаються скорочення, що притаманні мові оригіналу.

Джерела з кириличною графікою (українські, російські, білоруські, болгарські, монгольські та ін.) подаються в одному суцільному списку.

Джерела з латинською графікою наводяться після списку джерел із кириличною графікою, відповідно до латинського алфавіту. Джерела, що опубліковані мовою з особливою графікою (арабською, грузинською, китайською, японською тощо), наводяться у перекладі або транслітерації.

Gierszewska G. Zarządzanie strategiczne / G. Gierszewska – Warszawa, 2000. – 208 s.

The Media in Western Europe: the Euromedia Handbook / ed. Bernt Stubbe Ostergaard. – London; New Delhi: Sage Publications, 1994. – 265 p.

Medina P. Careers in Journalism / P. Medina – 6-th ed. – London: Kogan Page Ltd, 1995. – 94 p.

Збірники, колективні монографії (за редакцією; упорядник; відповідальний редактор; керівник авторського колективу тощо)

Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: монографія /автор. кол. і наук. ред. Т. М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.

Діячі науки і культури України: нариси життя та творчості / за ред. П. Коцура, Н. В. Терес. - К. : КНИГИ — XXI, 2007. - 464 с.

Видатні постаті України : біографічний довідник. - К. : МАУП ; Книжкова палата України, 2004. - 872 с.

Рукописна та книжкова спадщина України. - К. : НАН України ; Національна б-ка України ім. В.І. Вернадського, 2009. - Вип. 13. — 460 с.

Менеджмент персоналу: навч. посіб. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; за заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Летюха. – К.: КНЕУ, 2004. – 398 с.

Праці конгресів, симпозіумів, конференцій, семінарів і т.п.

Перша Всеукраїнська міждисциплінарна конференція „Бар’єри та можливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні” (Київ, 14-15 лют. 2005 р.): зб. матеріалів конф. – К.: Навч.-метод. центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”, 2004. – 35 с.

Словники, довідники, енциклопедії

Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь-справочник / автор-составитель В. А. Ильганаева. - Х. : КП «Городская типография», 2009. - 392 с.

Внешнеэкономический толковый словарь / под ред. И. П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.

Економічна енциклопедія: У 3 т. / редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр „Академія”. – Т. 1. – 864 с.

Енциклопедія українознавства: словн. частина: У 10 т. / голов. ред. В. Кубійович. – Мюнхен; Нью-Йорк : Молоде життя, 1955 – 1984.

Классики менеджмента: энциклопедия / под ред. М. Уорсона; пер. с англ.; под ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб.: Питер, 2004. – 1168 с.

Мисик Л. В. Українсько-англійський словник правничої термінології. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 528 с.

Українські письменники: бібліогр. словник: У 5 т. Т. 1 / АН УРСР, Ін-т л-ри; редкол.: О. І. Білецький (голов. ред.) та ін. – К., 1960.– 979 с.

Препринтні видання

Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н.

– Х.: ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН України, Нац. науч. центр «Харьк. физ. – техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4)

Складова частина документа

Бернштейн Б. Д. Журналістика / Б. Д. Бернштейн // Історія української літератури : У 8 т. – К. : Наук. думка, 1968. – Т. 4. – С. 52–81.

Бабічев Є. Р. Конституційна реформа як основний шлях політичної трансформації України / Є. Р. Бабічев // Грані. – 2012. – № 5. – С. 129-132.

Бекетова В. М. Формування образу Дніпропетровського історичного музею в історіографії XIX-XXI ст. / В. М. Бекетова // Роль музеїв у культурному просторі України й світу : зб. матеріалів загальукраїнської наукової конференції з проблем музеєзнавства, присвяченої 160-річчю заснування Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького). - Д. : АРТ-ПРЕСС, 2009. - Вип.11. - С. 17-30.

Майороші М. А. Митрополит Андрей Шептицький і Закарпаття / М. А. Майороші // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія історична. - Ужгород : Видавництво Ужгородського нац. ун-ту "Говерла", 2012. - Вип. 28. - С. 18-27.

Коломієць Н. В. Жанрово-стильова домінанта в перекладі текстів Інтернет-дискурсу / Н. В. Коломієць, С. С. Кулезньова // Функціональна лінгвістика. - 2012. - № 3. - С. 282-284.

Епістолярні джерела

Вороний М. Лист до М. Коцюбинського, 23 лют. 1896 р. // Листи до М. Коцюбинського / упоряд. та коментарі В. Мазного. – К.: Укр. пропілеї, 2002. – Т. 1. – С. 152–153.

III. Неопубліковані джерела

Дисертації, автореферати

Алексаха Андрій Григорович. Історико-демографічні процеси в італійському суспільстві XII – XVII ст.: теоретико-методологічний аспект : дис.... канд. іст. наук : 07.00.06 / Алексаха Андрій Григорович. - Д., 2011. – 193 с.

Алексаха А. Г. Историко-демографічні процеси в італійському суспільстві XII – XVII ст.: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. : 07.00.06 “Всесвітня історія” / Алексаха Андрій Григорович ; Дніпропетровський національний університет. - Д., 2011. - 19 с.

Архівні матеріали

Назву архіву наводять повністю, в дужках – загальноприйняте скорочення у вигляді аббревіатури. При повторному згадуванні застосовують скорочену форму:

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. 1061, оп. 1, спр. 8–12, 56 од. зб..

Наукове товариство ім. Шевченка // Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України. Від. рукописів. – Ф. 1, оп. 1, спр. 78, арк. 1–7; спр. 499/1, арк. 1–92; спр. 499/10, арк. 1–97.

Державний архів Дніпропетровської області, ф.456, оп.1, спр. 32, 25 арк.

Електронні джерела

Передусім слід з'ясувати, чи існує друкована версія певного електронного джерела – перевага надається опублікованим матеріалам.

Для джерел, узятих із мережі Інтернет, необхідно завжди вказувати дату появи конкретного матеріалу або останнього оновлення, зміни, перегляду, дату вашого доступу до електронного джерела. Дата доступу досить важлива, адже постійні зміни, оновлення бази даних, відсутність архіву тощо можуть створити різні версії матеріалу або й загалом його відсутність через певний час. Електронна адреса має бути повною і правильною (з ідентифікатором шляху доступу – скажімо, http, ftp, telnet). Безпосередня електронна адреса виділяється у фігурних дужках (<...>). Слід обов'язково зазначити нумерацію сторінки / сторінок, параграфу, розділу і т.д., якщо ці структурні елементи та нумерація присутні у джерелі.

Ресурси віддаленого доступу

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Електрон.дані. – К.: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2011. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> - Назва з титул. екрана. – Мови укр., англ., рос.

5.3 Скорочення у бібліографічному описі

Обов'язковому скороченню підлягають такі слова і словосполучення:

1. **Міста:** Москва – М.; Ленінград – Л.; Санкт-Петербург – СПб.; Петербург – П.; Петроград – Пг.; Ростов-на-Дону – Ростов н/Д; Київ – К.; Одеса – О., Харків – Х.; Тернопіль – Т.; Сімферополь – Сімф.

2. **Місяці:** січень – січ.; лютий – лют.; березень – берез.; квітень – квіт.; травень – трав.; червень – черв., липень – лип.; серпень – серп.; вересень – верес.; жовтень – жовт.; листопад – листоп.; грудень – груд.

3. **Видавництва:** Видавництво політичної літератури України – Політвидав України; „Наукова думка” – Наук. думка, „Вища школа” – Вища шк.; Видавництво Київського університету – Вид-во Київ. ун-ту; Издательство Московского университета – Изд-во Моск. ун-та і т.д.

4. **Мова видання:** англійська – англ., болгарська – болг., іспанська – ісп., італійська – італ., латинська – латин., російська – рос., турецька – турець, українська – укр., французька – фр., японська – яп. і т.д.

5. **Види видавничої продукції:** автореферат – автореф., альманах – альм., брошура – брош., бюлетень – бюл., вісник – вісн., газета – газ., дисертація – дис., довідник – довід., енциклопедія – енцикл., журнал – журн., зібрання (творів)– зібр., збірник – зб., каталог – кат., книга (книжка) – кн., монографія – моногр., підручник – підруч., покажчик – покажч., посібник – посіб., препринт – препр., репринт – репр., словник – слов.

б. Елементи вихідних даних джерела:

Сторінка / сторінки – с.; С. (С. 5; с. 5–25)

Параграф / параграфи – § (§ 7, § 1–5)

Том / томи – Т.; т. (т. 1; Т. 1–3)

Розділ /розділи – р.; Р. (р. 1; Р. II; Р. 1–3)

Номер / номери – № (№ 1; № 1–5)

Рік / роки – р. / рр. (2005 р., 2003–2005 рр.)

Число, частина – Ч.; ч. (ч. 5; ч. 7–9)

6. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ

Цитування має використовуватися у всіх випадках, коли в роботі використовуються дані, взяті зі сторонніх джерел, а не отримані або створені безпосередньо автором. Порушення вказаних нижче правил і їх недотримання має розцінюватися як плагіат:

- якщо думка автора наводиться дослівно, то її слід взяти в лапки;
- якщо цитується великий уривок тексту, то він може не братися в лапки, натомість – виділяється або відбивається від решти тексту певним способом (набирається іншим кеглем, шрифтом, накресленням, відбивається від основного тексту більшими абзацними відступами тощо);
- допускається скорочення цитати, яке не веде до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути відзначено в цитаті квадратними дужками з трикрапкою всередині;
- допускається перефразування цитати, зміна словоформ чи відмінків певних слів. У такому разі, цитата в лапки не береться, але в квадратних дужках обов'язково ставиться посилання на джерело (його порядковий номер зі списку використаної літератури, який додається до роботи);
- в списку використаної літератури завжди слід вказувати навіть ті джерела, які використовувалися під час підготовки роботи і вивчення теми, навіть якщо прямих посилань чи цитувань цих джерел у роботі немає.²⁷

---

²⁷ Николаев Е. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики [Електронний ресурс] / Евгений Николаев // Освітній портал, 2006. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>.

6.1 Індекс наукового цитування

Індекс цитування – головний критерій, який широко використовується у світі для оцінювання роботи дослідників і наукових колективів. Це прийнята в науковому світі «значущість» наукової праці вченого або наукового колективу. Величина індексу цитування визначається кількістю посилань на публікацію або прізвище автора в реферованих рейтингових (тих, що мають фіксований імпаکتфактор) наукових виданнях (журналах і монографіях). Ця кількість демонструє актуальність праць автора, позиціонує його діяльність як таку, що перебуває на гребені наукових пошуків. Тому індекс цитування є найоб'єктивнішим з усіх доступних на даний час показників успішності професійної діяльності науковця. Наявність в науково-освітніх організаціях вчених, що володіють високим індексом, говорить про високу ефективність і результативність діяльності організації в цілому.^{28 29}

Індекс Хірша (H-індекс) – наукометричний показник продуктивності вченого, що є альтернативним класичному «індексу цитованості», був запропонований у 2005 р. американським фізиком Хорхе Хіршем (університет Сан-Дієго, Каліфорнія). Цей критерій заснований на обліку числа публікацій дослідника (колективу вчених) і числа цитувань цих публікацій (наприклад, вчений має індекс h , якщо h з його N статей цитуються як мінімум h раз кожна).³⁰

²⁸ Методичні вказівки бібліотеки "Поиск и пути повышения наукометрических показателей [Електронний ресурс] // Науково-технічна бібліотека Приазовського державного технічного університету — Режим доступу: <http://ntb.pstu.edu/index.php?id=22> — Показники цитування.

²⁹ Шульга Н. Запровадження критеріїв якості досліджень допоможе інтеграції української науки у світовий простір [Електронний ресурс] / Наталія Шульга // Український науковий клуб. — Режим доступу: <http://nauka.in.ua/citation-indexes/>.

³⁰ Шостак А. В. Щодо інтелектуальної інформаційної системи оцінки ефективності наукових публікацій у дослідницькому університеті [Електронний ресурс] / А. В. Шостак // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. — 2011. — № 75 (4). — С. 47—51. — Режим доступу: http://www.anvou.org.ua/academy/herald_info/visnyk_75_4_11/visnyk_75_4_11_47-51.pdf.

6.2 Міжнародні системи цитування

Серед загальновідомих міжнародних систем цитування (бібліографічних або наукометричних баз) найавторитетнішими, чії індекси визнають у всьому світі, є: «Web of Science» і її конкурент – система «Scopus».

Система «Web of Science» корпорації Thomson Reuters (<http://wokinfo.com/russian/> – російськомовний сайт компанії Thomson Reuters) – найавторитетніша в світі аналітична і цитатна база даних журнальних статей (колишній Institute for Scientific Information - ISI – дає можливість визначити індекс цитованості (ІЦ) з 1986 р.). Система являє собою сукупність трьох баз даних: Science Citation Index (SCI), Social Sciences Citation Index (SSCI) та Arts and Humanities Citation Index (AHCI) (доступ обмежений, за передплатою).

- SCI – індекс цитування, який містить публікації з природничих наук і техніки з 5900 журналів;
- SSCI – індекс цитування із соціальних наук (понад 1700 журналів з економічних і суспільних наук і 3300 журналів вибіркоким списком);
- AHCI – індекс цитування з мистецтва і гуманітарних наук (понад 1400 журналів з гуманітарних наук, близько 7000 – вибіркоким списком).^{31 32}

База даних Scopus – найбільша в світі єдина мультидисциплінарна реферативна база даних (глибина пошуку з 1966 р.), котра щодня оновлюється. Однією з основних функцій є вмонтована у пошукову систему інформація про цитування. Scopus охоплює понад 17 тис. наукових журналів від 4 тис. наукових видавництв світу, включаючи 35 українських (з понад тисячі) та понад 2000 російських журналів, 13 млн патентів США, Європи і Японії, матеріали наукових конференцій. У Scopus є авторські ідентифікатори (Author Identifier) – функція, що відсутня у ISI. На відміну від Web of Science, не включає видання з гуманітарних дисциплін і мистецтва, містить невелику

³¹ Thomson Reuters Web of Knowledge - premier research platform for information in the sciences, social sciences, arts, and humanities [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.isiwebknowledge.com/.

³² Шостак А. В. Щодо інтелектуальної інформаційної системи оцінки ефективності наукових публікацій у дослідницькому університеті [Електронний ресурс] / А. В. Шостак // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. — 2011. — № 75 (4). — С. 47—51. — Режим доступу: http://www.anvou.org.ua/academy/herald_info/visnyk_75_4_11/visnyk_75_4_11_47-51.pdf.

частку журналів з соціальних наук – не більше 17%, і в процентному відношенні набагато ширше відображає природничі науки і техніку – 83%.³³

База даних SCOPUS у багатьох країнах є одним з головних джерел отримання наукометричних даних для проведення оціночних досліджень на державному чи корпоративному рівні. Вона є комерційною і повна її версія доступна тільки на умовах передплати через веб-інтерфейс. Але є можливість перегляду ресурсів БД Scopus в обмеженому режимі Author preview (доступні кількість представлених в БД статей автора, h-index, кількість цитувань).³⁴

Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) – національна інформаційно-аналітична система, створена в Росії у 2005 р. на базі наукової електронної бібліотеки (eLIBRARY.RU) в рамках проекту, ініційованого Федеральним агентством з науки та інновацій, для забезпечення науко- і бібліометричних досліджень. РІНЦ акумулює більш ніж 2 мільйони публікацій російських авторів, інформацію про цитування цих публікацій з понад 2000 російських журналів. Вхід в РІНЦ безкоштовний: досить пройти персональну реєстрацію на eLIBRARY.³⁵

MathSciNet – одна з найбільш авторитетних реферативних баз даних по математиці, підтримувана Американським математичним суспільством (AMS). Індексується більше 1800 математичних журналів, крім того є записи на 85000 монографій і 300000 доповідей з наукових конференцій. Охоплення – з початку 1900 рр. по теперішній час (Доступ обмежений, за передплатою).³⁶

Index Copernicus – (IC) створена в 1999 році в Польщі онлайн-база даних користувачів інформації, в тому числі наукового профілю, а також наукових установ, видань та проектів. База даних має кілька інструментів для оцінки продуктивності, які дозволяють відслідковувати вплив наукових робіт і публікацій окремих учених чи наукових установ. На додаток до оцінки

³³ Scopus - abstract and citation database [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.scopus.com.

³⁴ Шостак А. В. Щодо інтелектуальної інформаційної системи оцінки ефективності наукових публікацій у дослідницькому університеті [Електронний ресурс] / А. В. Шостак // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. — 2011. — № 75 (4). — С. 47—51. — Режим доступу: http://www.anvou.org.ua/academy/herald_info/visnyk_75_4_11/visnyk_75_4_11_47-51.pdf.

³⁵ Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU [Електронний ресурс]. — Режим доступу: elibrary.ru/.

³⁶ American Mathematical Society [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ams.org.

продуктивності, індекс Коперника також пропонує традиційні реферування та індексування наукових публікацій.

Journal Citation Reports (JCR) – це бібліометричний довідник статистичних даних, що відображають продуктивність і ступінь використання наукових журналів, розміщений на платформі ISI Web of Knowledge.

У JCR дається повна і різноманітна статистика цитування наукових журналів, що включає широкий спектр показників використання журналів вченими різних країн.

Наведемо існуючі показники важливості наукового журналу:

Імпакт-фактор (ІФ) – формальний числовий показник важливості наукового журналу, який показує, скільки разів у середньому цитується кожна опублікована в журналі стаття впродовж двох наступних років після виходу.

Індекс оперативності (immediacy index) – свідчить, наскільки швидко стають відомими у науковому світі статті, опубліковані в журналі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпінь; ВТФ «Перун», 2005. – 977 с.

Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. / В. В. Горбунова. – К.: «ВД «Професіонал», 2007. – 208 с.

Горнфельд А. Г. // Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона: В 86 томах (82 т. і 4 дод.). – СПб.: 1890-1907.

Етичний кодекс ученого України [Електронний ресурс] / Західний науковий центр Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // Бюлетень ВАК України. – 2010. – № 2. – Режим доступу: <http://znc.com.ua/ukr/news/2009/20090123ethic.php>.

Жукова І. А. Індекс научного цитування – трансформація практик применення: от інструмента бібліографічного пошука к інструменту оцінювання / І. А. Жукова // Соціологія: 4М . – 2012. – № 34. – С. 54-80.

Загірняк М. Запровадження національного індексу цитування як важливий елемент ранжування вищих навчальних закладів на шляху до якості та їх визнання у світі / М. Загірняк, С. Сергієнко // Педагогіка і психологія. – 2010. – № 2. – С. 120-129.

Іванов В. Ф. Журналістська етика: підруч. для вузів / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк. – 2-е вид., випр. – К.: Вища школа, 2007. – 231 с.

Інтелектуальна власність: Словник-довідник / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – у 2-х т.: Т.1 Авторське право і суміжні права / За ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб'язка. – Уклад.: В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 356 с., С. 157.

Комп'ютерне забезпечення контролю знань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sysroot.ho.ua/plagiat_ukr.html.

Котляров І. Д. Оцінка якості научного журналу: проблеми и перспективи / І. Д. Котляров // Українська академія друкарства: наукові записки. – Л.: УАД, 2010. – № 1 (17). – С. 3-17.

Кругляк Ю. О. Щодо інтелектуальної інформаційної системи оцінки ефективності наукових публікацій у дослідницькому університеті [Електронний ресурс] / Юрій Олексійович Кругляк // Ukrainian Scientists Worldwide. – 2011. – Режим доступу: <http://www.usw.com.ua/group/ukrainian/forum/topics/2031682:Topic:54521>.

Куликов В. А. Технологии борьбы с плагиатом в студенческих работах по истории. Сравнительный опыт Харьковского и Майями университетов / В. А. Куликов, И. С. Посохов // Методичний вісник історичного факультету. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – № 8. – С. 55-65.

Маршакова И. В. Система цитирования научной литературы как средство слежения за развитием науки / И. В. Маршакова. – М.: Наука, 1988. – 287 с.

Методичні вказівки бібліотеки "Поиск и пути повышения наукометрических показателей [Електронний ресурс] // Науково-технічна бібліотека Приазовського державного технічного університету – Режим доступу: <http://ntb.pstu.edu/index.php?id=22> – Показники цитування.

Миронець Н. Увага: плагіат! / Н. Миронець // Слово і час. – 2012. – № 3. – С. 117.

Мінц М. О. Плагіат як прояв девіантності: спроба соціологічного аналізу проблеми [Електронний ресурс] / М. О. Мінц // Наукові праці. Соціологія. – 2012. – Випуск 172. Том 184. – С. 38-41. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/184-172-8.pdf>.

Научная электронная библиотека eLIBRARY.RU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: elibrary.ru/.

Николаев Е. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики [Електронний ресурс] / Евгений Николаев // Освітній портал, 2006. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>.

Парфенова С. В СССР не было закона об авторском праве [Електронний ресурс] / С. Парфенова. – Режим доступу: <http://www.factroom.ru/facts/5885>.

Петренко І. І. Питання виявлення плагіату літературного твору в умовах розвитку / І. І. Петренко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та

інтелектуальної власності. – Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. – Київ, 2009. – С. 57-60.

Плагиат і авторське право в історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kasner.kiev.ua/plagiat-i-avtorske-pravo-v-istorii/>.

Путівник по плагиаторству та кібер-плагиаторству [Електронний ресурс] // Східноєвропейський монітор – № 6 – 2006. – Режим доступу: – <http://www.eedi.org/ua/eem/6-5/html>.

Соколов М. М. Российские социологи на международном и национальном рынке идей (Наукометрический анализ) / М. М. Соколов // Социс. – 2009. – №1. – С. 144-152.

Стукало Н. В., Притикіна О. Л. Методичні вказівки для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт (проектів) (для студентів напряму «Міжнародна економіка»). – Дніпропетровськ: вид-во «Свідлер А. Л.», 2012. – 56 с.

Тарнашинська Л. Обережно, плагиат! Методи пошуку "креатину" (читай: креативу) / Л. Тарнашинська // Слово і час. – 2009. – № 9. – С. 103-109.

Університети, що використовують Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

Фасмер М. Етимологічний словник російської мови: пер. з нім. – М.: Прогрес, 1973. – Т. 4. – 855 с. (з доп.).

Чепига М. Академічна нечесність викладачів та студентів: шлях її подолання в Україні / М. Чепига // Вища школа. – 2009. – № 11. – С. 79-91.

Шостак А. В. Щодо інтелектуальної інформаційної системи оцінки ефективності наукових публікацій у дослідницькому університеті [Електронний ресурс] / А. В. Шостак // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. – 2011. – № 75 (4). – С. 47-51. – Режим доступу: http://www.anvou.org.ua/academy/herald_info/visnyk_75_4_11/visnyk_75_4_11_47-51.pdf.

Шульга Н. Запровадження критеріїв якості досліджень допоможе інтеграції української науки у світовий простір [Електронний ресурс] / Наталія

Шульга // Український науковий клуб. – Режим доступу:
<http://nauka.in.ua/citation-indexes/>.

Advego Plagiatus [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
(<http://advego.ru/plagiatus/>).

American Mathematical Society [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
www.ams.org.

Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

Etxt Антиплагиат [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
(<http://www.etxt.ru/antiplagiat/>).

Merriam-Webster - Dictionary and Thesaurus [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/>.

Plagiarism.org [Електронний ресурс] Preventing Plagiarism: Student
Resources. – Режим доступу: <http://plagiarism.org/plagiarism-101/prevention/>.

Scopus - abstract and citation database [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: www.scopus.com.

Thomson Reuters Web of Knowledge - premier research platform for
information in the sciences, social sciences, arts, and humanities [Електронний
ресурс]. – Режим доступу: www.isiwebofknowledge.com/.

Turnitin. The global leader in plagiarism prevention and online grading
[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.turnitin.com/en_us/home.

Додаток

Таблиця 1 - Вищі навчальні заклади, що використовують Anti-Plagiarism ³⁷

Назва ВНЗ різних країн світу, офіційний сайт	Назва ВНЗ різних країн світу, офіційний сайт
Північна Америка	Україна
<p>American Health Care Association - http://www.ahcancal.org/ American Public University - http://www.apus.edu/ American University in Cairo - http://www.aucegypt.edu/ American University of Beirut - http://www.aub.edu.lb/ American University of Nigeria - http://www.aun.edu.ng Beloit College - http://www.beloit.edu/ Brentwood Christian Academy - http://www.brentwoodchristianacademy.org Bridgewater State University - http://bridgew.edu California State University Channel Islands (CSUCI) - http://www.csuci.edu/ Columbia College - http://www.columbiacollege.ca/ Columbia Southern University - http://www.columbiasouthern.edu/ Drexel University - http://drexel.edu/ Emory University - http://www.emory.edu/ Harvard University - http://www.harvard.edu/ International Peoples College - http://www.ipc.dk/ McGill University - http://www.mcgill.ca/ Millar College of the Bible - http://www.millarcollege.ca Montclair State University - http://www.montclair.edu/ Mountain State University - http://www.mountainstate.edu/ National Institute of Financial Management - http://www.nifm.ac.in/ North Carolina State University - http://www.ncsu.edu/ Northeastern University - http://www.northeastern.edu/ Northern Alberta Institute of Technology - http://www.nait.ca/ Nova Southeastern University - http://nova.edu Oregon Health & Science University, OHSU - http://www.ohsu.edu/xd/ St. Cloud Technical and Community College - http://www.sctcc.edu/ Universidad de Los Andes - http://www.ula.ve/ University of Colorado - http://www.colorado.edu/ ISHCMC American Academy - http://www.aavn.edu.vn/ National University of Costa Rica - http://www.una.ac.cr/ River Rouge High School - http://riverrougeschools.org/ Washington University School of Medicine - http://medschool.wustl.edu/ University of Toronto - http://www.utoronto.ca/ University of Florida - http://www.ufl.edu/ University of Ottawa - http://www.uottawa.ca/ Universite de Sherbrooke - http://www.usherbrooke.ca/ University of Houston Clear Lake - http://www.uhcl.edu University of Illinois at Urbana-Champaign - http://illinois.edu/ University of Manitoba - http://umanitoba.ca/ University of Michigan - http://www.umich.edu/ University of Mississippi Medical Center - http://www.umc.edu/ University of Windsor - http://www.uwindsor.ca/ UCLA (University of California, Los Angeles) - http://www.ucla.edu/</p>	<p>Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України - http://www.ime.edu-ua.net Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола - http://www.gi.edu.ua/ Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара - http://www.dnu.dp.ua/ Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна - http://www.djtt.edu.ua/ Донбаська національна академія будівництва та архітектури - http://www.dgasa.dn.ua/ Запорізький інститут економіки і інформаційних технологій - http://www.econom.zp.ua/ Київський національний університет технологій та дизайну - http://knutd.com.ua/ Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету - http://www.glau.kr.ua/ Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка - http://www.kspu.kr.ua/ Кіровоградський національний технічний університет - http://www.kntu.kr.ua/ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності - http://lipb.lviv.ua/ Львівський національний медичний університет - http://www.meduniv.lviv.ua/ Миколаївський державний аграрний університет - http://www.mdau.mk.ua/ Мукачівський державний університет - http://msu.edu.ua/ Національний університет харчових технологій - http://www.nuft.edu.ua/ Національний університет "Львівська політехніка" - http://lp.edu.ua/ Національний університет "Острозька академія" - http://www.ou.edu.ua/ Одеська державна академія технічного регулювання та якості - http://www.kachestvo.od.ua/ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди - http://phdpu.edu.ua/ Полтавський національний педагогічний університет - http://pnpu.edu.ua/ Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка - http://www.pntu.edu.ua/ Сімферопольський університет економіки та управління - http://www.ueu.crimea.ua/ Сумський Державний Університет - http://www.sumdu.edu.ua/ Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка - http://www.tnpu.edu.ua/ Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій - http://tisit.edu.ua/ Українська академія банківської справи НБУ - http://www.uabs.edu.ua/ Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини - http://udpu.org.ua/ Харківський національний університет внутрішніх справ - http://www.univd.edu.ua/ Хмельницький університет економіки і підприємництва - http://uniiep.km.ua/ Хмельницький національний університет, ХНУ - http://www.khnu.km.ua/ Хмельницький інститут соціальних технологій Університету Україна - http://hist.km.ua/</p>
Південна Америка	
<p>Academia Nacional de Medicina, Buenos Aires - http://www.acamedbai.org.ar/ Cruzeiro do Sul University - http://www.cruzeirosul.edu.br/ Centro Medico el Sol - http://www.centromedicodelsol.com/ Centro Nacional de Investigacion y Desarrollo Tecnologico - http://www.cenidet.edu.mx/ Faculdade Boa Viagem - http://www.fbv.br/ Faculdade Campo Lipo Paulista - http://www.faccamp.br/ Instituto Federal de Ciencia, Educacao e Tecnologia do Rio Grande do Norte - http://www.ifrn.edu.br/ Instituto Federal de Educacao, Ciencia e Tecnologia de Sao Paulo</p>	

³⁷ Anti-Plagiarism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ikc2.tup.km.ua/index_ua.shtml.

(IFSP) - <http://www.ifsp.edu.br/>
 IESES - Instituto de Ensino Superior do Espirito Santo - <http://ieses.com/>
 Instituto Oswaldo Cruz - <http://www.ioc.fiocruz.br/>
 Instituto de Promocao Social de Bustos - <http://ipsb.info/>
 New Mexico Tech - <http://www.nmt.edu/>
 Pontificia Universidade Catolica de Sao Paulo - <http://www.pucsp.br/>
 Secretaria de Desarrollo Agropecuario - <http://sda.guanajuato.gob.mx/>
 Tecnologico de Monterrey - <http://www.itesm.edu/>
 UESB - Universidade Estadual do Sudoeste da Bahia - <http://www.uesb.br/>
 Universidad Autonoma de San Luis Potosi - <http://www.uaslp.mx/>
 Universidad Autonoma de Santo Domingo - <http://uasd.edu.do/>
 Universidad Nacional de la Patagonia San Juan Bosco - <http://www.unp.edu.ar/>
 Universidad del Valle de Guatemala - <http://www.uvg.edu.gt/>
 Universidade Estadual do Norte Fluminense Darcy Ribeiro - <http://www.uenf.br/>
 Universidade Federal de Goias - <http://www.ufg.br/>

Azia

AMA International University - <http://www.amaiu.edu.bh/>
 Akita International University - <http://www.aiu.ac.jp/>
 Alliance University - School Of Business - <http://www.alliance.edu.in/>
 Amrita School of Engineering - <http://engineering.amrita.edu/cb/>
 Banking University of Ho Chi Minh City - <http://www.bu.edu.vn/>
 Chongqing university of posts and telecommunications - <http://www.cqupt.edu.cn/>
 CECOS University - <http://www.cecos.edu.pk/>
 College of Engineering and Technology, Moradabad - <http://www.cetmbd.org/>
 CMS College of Engineering, Namakkal - <http://www.cmscollege.net/>
 CSI Institute of Technology - <http://www.csiit.ac.in/>
 Defence Research and Development Organisation - <http://www.drdo.org/>
 DNR College of Engineering & Technology - <http://www.dnrcet.org/>
 EduRiser Learning Solutions (P) Ltd - <http://eduriser.com>
 Galgotias University Uttar Pradesh India - <http://www.galgotiasuniversity.edu.in/>
 Gokhale Institute of Politics and Economics - <http://gipepune.com/>
 Federal Urdu University - <http://www.fuuastisb.edu.pk/>
 G H Raisoni College Of Engineering Nagpur - <http://www.ghrce.raisoni.net/>
 Govt. College of Commerce Bahawalpur - <http://www.ilmkidunya.com/>
 Guru Jambheshwar University of Science & Technology - <http://www.gjust.ac.in/>
 Indian Institute of Information Technology Kolkata - <http://iiitcalcutta.itgo.com/>
 Indian Institute of Science Education and Research - <http://www.iiserkol.ac.in/>
 Indian Institute of Technology Kanpur - <http://www.iitk.ac.in/>
 Indian Institute of Technology, Kharagpur - <http://www.iitkgp.ac.in/>
 Indonesian Defense University - <http://idu.ac.id/>
 Indus Business Academy (IBA) - <http://www.indusbusinessacademy.org/>
 International Research Center for River Basin Management (ICRE),
 University of Korea University - <http://www.korea.edu/>
 Inmantec Institutions - <http://inmantec.edu/>
 Institut Teknologi Nasional Malang - <http://itn.ac.id/>
 Iqra University - <http://www.iqra.edu.pk/>
 IBS Hyderabad - <http://ibsindia.org/>
 International Islamic University Malaysia - <http://www.iium.edu.my/>
 ITEC University of Science - <http://www.itec.hcmus.edu.vn/>
 Icfai Business School, IFHE University, Hyderabad - <http://www.ibsindia.org/>
 International Black Sea University - <http://www.ibsu.edu.ge/>
 Islamic university of lebanon - <http://www.iul.edu.lb/>
 Jahangirnagar University - <http://www.juniv.edu/>
 Jaipuria Institute of Management - <http://www.jaipuria.ac.in/>
 Jawaharlal Nehru University - <http://www.jnu.ac.in/>
 Jordan University of Science and Technology - <http://www.just.edu.jo/>
 Ho Chi Minh University of Technology -

Europa

Aston University - <http://www.aston.ac.uk/>
 Brown University - <http://www.brown.edu/>
 Bucharest University of Economic Studies - <http://www.ase.ro/>
 Czech Technical University - <http://www.cvut.cz/>
 Charite - Universitatsmedizin Berlin - <http://www.charite.de/>
 Colegiul National Ioan Slavici - <http://www.cnislavici.ro/>
 Confederation Luxembourgeoise du Commerce (CLC) - <http://www.clc.lu>
 Dokuz Eylul Universitesi - <http://www.cs.deu.edu.tr/>
 Editura Universitara - <http://www.editurauniversitara.ro/>
 Ecole Europeenne d'Etudes Avancees - EEEA - <http://eeea.fr/>
 European Institute of Romania - <http://www.ier.ro/>
 Ecole Centrale de Lille - <http://www.ec-lille.fr/>
 Ecole Polytechnique de Montreal - <http://www.polymtl.ca/>
 Ecole de Culture Generale - <http://icp.ge.ch/po/jean-piaget/>
 Economics Institute Belgrade - <http://www.ecinst.org.rs/>
 EC Aimee-Stitelmann - <http://icp.ge.ch/po/aimee-stitelmann/>
 EThames Graduate School - <http://www.etgs.org.uk/>
 IHTTI, School of Hotel Management in Switzerland - <http://www.ihtti.com/>
 Hohere Technische Bundeslehranstalt (HTL) Saalfelden (High School for Technical Education Saalfelden) - <http://www.htlsaalfelden.at/>
 Ghent University - <http://www.ugent.be/en>
 GITAM University - <http://gitam.edu/>
 Institute for Molecular medicine Finland - <http://www.fimm.fi/>
 International Management Institute - <http://www.imi.edu/>
 Instituto Politecnico de Setubal - <http://www.si.ips.pt/>
 International Centre for Genetic Engineering and Biotechnology - <http://www.icgeb.org/>
 Kungliga Tekniska högskolan
 Kent College of Business and Computing - <http://kbc-online.co.uk/>
 Kaunas University of Technology - <http://en.ktu.lt/>
 Libera Universita San Pio V, Rome (Italy) - <http://www.luspio.it/>
 London Metropolitan University - <http://www.londonmet.ac.uk/>
 Medical University Vienna - <http://www.meduniwien.ac.at/>
 Minerva Volksschule Basel - <http://www.minervaschulen.ch/>
 Morgagni Hospital, Anesthesia Department Forli, Italy
 National and Kapodistrian University of Athens - <http://uoa.gr/>
 Nelson Mandela Metropolitan University - <http://nmmu.ac.za>
 Riga Technical University - <http://www.rtu.lv/>
 Romanian National Computer Emergency Response Team - <http://cert-ro.eu/>
 TEI of Epirus, Greece - <http://preveza.teiep.gr/>
 San Jorge University - <http://www.usj.es/>
 Studienseminar Osnabrueck fuer das Lehramt an Gymnasien - <http://nibis.ni.schule.de/~sts-os/>
 Simula Research Laboratory - <http://simula.no/>
 Technical University of Cluj-Napoca - <http://www.utcluj.ro/>
 Universidade do Vale do Itajai - <http://www.univali.br/>
 University of the West of England - <http://www.uwe.ac.uk/>
 University of Bern: World Trade Institute
 University of Bucharest - <http://www.unibuc.ro/>
 University of Palermo - <http://portale.unipa.it/>
 University of Twente - <http://www.utwente.nl/en/>
 University of Twente, Faculty of geoinfomation science and earth observation, ITC - <http://www.utwente.nl/>
 International University College of Turin - <http://www.iuctorino.it/>
 Universita degli Studi di Teramo - <http://www.unite.it/>
 Universita di Salerno - <http://www.unisa.it/>
 Universidad de Leon - <http://www.unileon.es/>
 Universidad de Palermo - <http://www.palermo.edu/>
 Universidad Autonoma Metropolitana - <http://www.uam.mx/>
 Universidade de Evora (Portugal) - <http://www.uevora.pt/>
 Universitat Leipzig - <http://www.uni-leipzig.de/>
 Universitatea Babeş-Bolyai - <http://www.ubbcluj.ro/>
 Universitatea de Medicina si Farmacie Carol Davila Bucuresti - <http://www.umf.ro/>
 Universite Josph Fourier - <http://www.ujf-grenoble.fr/>
 University Medical Center Groningen - <http://www.umcg.nl/>
 University of Agder (UiA) - <http://www.uia.no/>
 University of Bradford - <http://brad.ac.uk>
 University of Central Lancashire - <http://www.uclan.ac.uk/>

<p>http://www.hcmut.edu.vn/en/ Hyderabad Karnataka Education Society's Matoshree Taradevi Rampure Institute of Pharmaceutical Sciences - http://www.pharmacy.hkesociety.org/ Yamanashi, Japan - http://www.icre.yamanashi.ac.jp Kyoto University: Institute of Economic Research Kyoto University: Graduate School of science KIIT University - http://www.kiit.ac.in/ Kyushu University - http://www.kyushu-u.ac.jp/ Lovely Professional University - http://www.lpu.in/ Maharajah Vijayaram Gajapathiraj College of Engineering - http://www.mvgrce.edu.in/ Malaviya National Institute Of Technology - http://mnit.ac.in/ Management Development Institute - http://www.mdi.ac.in/ National Institute of Fashion Technology (Ministry of Textiles, Government of India) - http://www.nift.ac.in/ Nanjing Agricultural University - http://www.njau.edu.cn/ Nanjing Institute of Technology - http://www.njit.edu.cn/ Nanyang Technological University - http://www.ntu.edu.sg/ National Defence College, New Delhi, India - http://ndc.nic.in/ National Institute of Development Administration (NIDA) - http://www.nida.ac.th/ National Geophysical Research Institute - http://www.ngri.org.in/ National Institute of Technology Karnataka - http://www.nitk.ac.in/ National Institute of Technology, Agartala - http://www.nitagartala.in/ National Taiwan University - http://www.ntu.edu.tw/ National University of Arts - http://www.unarte.org/ National University of Sciences and Technology - http://www.nust.edu.pk/ The Hong Kong Institute of Education - http://www.ied.edu.hk/ PSNA CET Tamilnadu, India - http://www.psnacet.edu.in/ Padjadjaran University - http://www.unpad.ac.id/ Pakistan Engineering Council - http://www.pec.org.pk/ Pakistan Institute of Engineering and Applied Sciences - http://www.pieas.edu.pk/ Palestine Polytechnic University - http://www.ppu.edu/ Pohang University of Science and Technology - http://www.postech.ac.kr/ Prasad V. Potluri Siddhartha Institute of Technology - http://www.pvpsiddhartha.ac.in/ Raghu College of Pharmacy - http://www.raghueducational.org/rcp/ Seoul National University - http://www.useoul.edu/ Shanghai International Studies University - http://www.shisu.edu.cn/ Raffles College of Higher Education - http://www.raffles-college.edu.sg/ Rothberg International School – Hebrew University of Jerusalem - http://overseas.huji.ac.il/ Shahid Beheshti University of Medical Sciences - http://sbmu.ac.ir/ Semarang State University - http://unnes.ac.id/ SSN College of Engineering - http://www.ssn.edu.in/ Shree H. N. Shukla College of Management Studies - http://www.hnsmba.org/ SriGuru Institute of Technology - http://www.sriguru.ac.in/ Sultan Qaboos University - http://www.squ.edu.om/ Quaid-i-Azam University - http://www.qau.edu.pk/ Tarbiat Modares University - http://www.modares.ac.ir/ The University of Jordan - http://www.ju.edu.jo/ University of Northern Philippines - http://unp.edu.ph/ University Technical Malaysia Melaka - http://www.utem.edu.my/ University Teknologi Malaysia - http://www.utm.my/ Universiti Malaysia Sabah - http://www.ums.edu.my/ Universiti Sains Malaysia - http://www.usm.my/ University of Buraimi - http://www.uob.edu.om/ Universidade Aberta - http://www.uab.pt/ Universiti Tunku Abdul Rahman - http://www.utar.edu.my/ Universiti Kuala Lumpur Institute of Medical Science Technology - http://unikl.edu.my/ University College of Islam Melaka - http://www.kuim.edu.my/ University of Baluchistan - http://www.uob.edu.pk/ Yeungnam University - http://www.yu.ac.kr/ Vinod Gupta School of Management (VGSOM) - http://www.som.iitkgp.ernet.in/ Vinayaka Mission's Kirupananda Variyar Engineering College - http://www.vmkvec.ac.in/ Yadavindra College of Engineering - http://www.punjabiversity.ac.in/ycoe/ Universitas Gadjah Mada - http://www.ugm.ac.id/</p>	<p>University of Coruna - http://www.udc.es University of Craiova - http://www.ucv.ro/ University of Economics - Varna - http://www.ue-varna.bg/ University of Florence - http://www.unifi.it/ University of Gdansk - http://www.ug.gda.pl/ University of Geneva - http://www.unige.ch/ University of Innsbruck - http://www.uibk.ac.at/ University of Leuven - KU Leuven - http://www.kuleuven.be/ University of Liverpool - http://www.liv.ac.uk/ University of Manchester - http://www.manchester.ac.uk/ University of Maryland University College - http://www.ed.umuc.edu/ University of Oviedo - http://www.uniovi.es/ University of Sunderland - http://www.sunderland.ac.uk University of Urbino - http://www.uniurb.it/ University of Westminster - http://www.westminster.ac.uk/ Vilnius University - http://www.vu.lt/ Zaman University - http://www.zamanuniversity.edu.kh Vrije Universiteit - http://vu.nl Wroclaw University of Economics - http://www.ue.wroc.pl/</p>
--	--

<p style="text-align: center;">Африка</p> <p>Ahmadu Bello University, Zaria, Nigeria - http://www.abu.edu.ng/ Al Farida investmants - http://www.alfaridainvst.com/ Addis Ababa University - http://www.aau.edu.et/ Ahmed Mahdy El Gamal - http://www.aast.edu/ Catholic university of eastern africa - http://www.cuea.edu/ Debre Berhan University - http://www.dbu.edu.et Federal University of Technology, Minna - http://www.futminna.edu.ng/ Institute for Information Technology, Tanzania - http://www.iit.co.tz Institut Superieur d'Informatique de Mahdia - http://www.isima.rnu.tn/ Institut superieur de documentation de Tunis - http://www.isd.rnu.tn/ Makerere University - http://mak.ac.ug/ Makerere University Business School - http://www.mubs.ac.ug/ Mauritius Institute of Education - http://www.mieonline.org/ Mbarara University of Sciece and Technology (MUST) - http://www.must.ac.ug Moi University Kenya - http://www.muk.ac.ke/ National Engineering School of Gabes, (ENIG) - http://www.enig.rnu.tn/ National University of Rwanda - http://www.nur.ac.rw/ Northrise University - http://www.northriseuniversity.com/ Presbyterian University College, Ghana - http://www.presbyuniversity.edu.gh/ Snail Attorneys, Attorneys at Law - http://www.snailattorneys.com/ Sokoine University of Agriculture (SUA) - http://www.suanet.ac.tz Tshwane University of Technology - http://www.tut.ac.za/ University Hassan II Casablanca - http://www.uh2c.ac.ma/ Universite Mohammed Khider - Biskra - http://www.univ-biskra.dz/ University of Zambia - http://www.unza.zm/ University of Pretoria - http://web.up.ac.za/</p>	
<p style="text-align: center;">Австралія</p> <p>Casuarina Senior College - http://www.casuarinaseniorcollege.com.au/ Live Web Tutors - http://www.livewebtutors.com/ Monash University - http://www.monash.edu.au Riddet Institute - http://riddet.massey.ac.nz/ University of western Australia - http://www.uwa.edu.au/</p>	

Відповідальна за випуск Ковальчук К.В.
Редактор Сергієнко Н.В.
Дизайн обкладинки: Лаврик О.А.

На обкладинці використано картини:

Жан Франсуа Мілле. "Полуденний відпочинок", 1866
Вінсент Ван Гог. "Полудень: відпочинок від роботи", 1890
Джон Сінгер Саржент. "Полудень (після Жана Франсуа Мілле)", 1875

Підписано до друку 11.02.2013 р.
Формат 60×84/16
Тираж 100 пр.